

OTURUM 3: Tasarımda Ontolojik Oluşlar, Edişler, Yapışlar

Oturum Başkanları

Dr. Öğr. Üyesi Aren Kurtgözü, TED Üniversitesi, Endüstriyel Tasarım Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Damla Tonuk, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Endüstriyel Tasarım Bölümü

Tasarım, bir 'dünya kurma' pratiği olarak, üretim ve tüketim dinamikleri etrafında konumlanan çoğulcu bir etkinlik alanıdır. Bu oğulculuğu Woolgar and Lezaun'un ontolojik yaklaşımların özü olarak ifade ettiği biçimiyle 'çoklu dünyalar' (*multiple worlds*) olarak görmek mümkündür; pratiği ve ürettiği dünya çokludur, çoklu yolculuklardan geçer, çoklu anlayışlarla şekillenir. Bir yandan, her ürünün hikayesi, kurduğu ve dönüştürdüğü dünya çoklu ilişkilerin bir araya geldiği ağlar oluştururken, diğer yandan da yürütölen her tekil tasarım sürecine yön veren örtük bir ontolojinin varlığından söz edebiliriz. Tarihsel olarak bakacak olursak özellikle kriz dönemleri tasarımın ontolojik temellerinin sorgulanmasına ve sık olmasa da yeni ontolojik pozisyonların tanımlanışına sahne olmuştur. Victor Papanek'in 1970'lerde yayınladığı *Design for the Real World* kitabının, o güne dek piyasa odaklı bir çizgide ilerleyen tasarım mesleğine ekoloji merkezli, evrenselci bir ontoloji kazandırdığı açıktır. Yine, çizgisel anlayışta, nesnel ve rasyonel bir problem çözme etkinliği olarak kabul görmüş olan tasarım mesleği, Buchanan'ın *wicked problems* doktrini ile birlikte 'belirsiz'in alanına açılmış ve başından sonuna etik ve ontolojik sorgulamalara açık bir zemin kazanmıştır. Sosyal bilimlerden köklenen Hegelci bir diyalektik ile maddi kültür ve özne etkileşimini (Miller, 2010) ya da nesnelere sosyal hayattaki yapıcı ve temel etkenliğini (*agency*) (Latour, 1992) anlamaya

yönelik yaklaşımlar da tasarım pratiğini ve nesnesini anlamlandırma çalışmalarında yankı bulmaktadır.

Bu çerçevede, genel anlamda tasarımın ontolojilerini - tasarımın düşünme, üretme, yapma etme yaklaşımlarını, ele alış biçimlerini - irdeleyen ya da tekil hikayeleri oluşturan çoklu dünyayı gözler önüne seren çalışmaları davet ediyoruz.

Kaynakça

Buchanan, R. (1992). Wicked problems in design thinking. *Design Issues*, 8(2), 5-21.

Latour, B. (1992). Where are the missing masses? The sociology of a few mundane artifacts. *Shaping technology/building society: Studies in Sociotechnical Change* içinde (225-258).

Miller, D. (2005). Materiality: an introduction. *Materiality* içinde (1-50). Duke University Press.

Papanek, V., & Fuller, R. B. (1972). *Design for the real world*. London: Thames and Hudson.

Woolgar, S., & Lezaun, J. (2013). The wrong bin bag: A turn to ontology in science and technology studies?. *Social Studies of Science*, 43(3), 321-340.